

INFORMATYKA DLA
UCZNI
SZKOŁY PODSTAWOWEJ

SYLWIA MACIUK

Program nauczania do informatyki dla szkoły podstawowej

opracowany w ramach projektu

„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Warszawa 2019

Redakcja merytoryczna – Anna Kasperska-Gochna

Recenzja merytoryczna – dr Anna Rybak
dr inż. Wiesław Półjanowicz
Katarzyna Szczepkowska-Szczęśniak
Jadwiga Iwanowska

Redakcja językowa i korekta – Altix

Projekt graficzny i projekt okładki – Altix

Skład i redakcja techniczna – Altix

Warszawa 2019

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

SPIS TREŚCI

1.Wstęp	4
2.Konstrukcja programu nauczania	7
3.Organizacja warunków i sposób realizacji kształcenia	15
4.Metody, techniki i formy pracy	16
5.Ocenianie osiągnięć uczniów	24
6.Nowatorski charakter programu	27
7.Ewaluacja programu	28
8.Funkcjonalność programu.....	29
9.Przydatność programu	30
10.Bibliografia	30

1. WSTĘP

Przedstawiona koncepcja dotyczy programu nauczania do informatyki dla II etapu edukacyjnego, klasy IV-VIII szkoły podstawowej.

Biorąc pod uwagę, iż jednym z priorytetowych celów nauczyciela jest budowanie procesu kształcenia opartego na odpowiednio dobranych podstawach teoretycznych, któremu równolegle towarzyszyć powinna krytyczna refleksja, praca konkursowa zakłada opracowanie programu nauczania w oparciu o założenia dydaktyki konstruktywistycznej, koncepcji kształcenia wielostronnego Wincentego Okonia oraz model zaproponowany przez M. M. Sysło, którego fundamentem jest mobilna technologia. Dobór wskazanych założeń teoretycznych jest podyktowany dynamicznym rozwojem otaczających uczniów technologii oraz zakresem ich wykorzystania.

Elementy dydaktyki konstruktywistycznej będą stanowić fundament programu nauczania, zachęcając nauczycieli do projektowania lekcji w oparciu o potrzeby i możliwości ucznia w jego procesie uczenia się. Szczególnie zaakcentowane zostaną odniesienia do uczniów związane z ich indywidualnymi możliwościami oraz zainteresowaniami. Rozbudzanie aktywności i zaangażowania uczniów będą wspierać metody i techniki nauczania, a dobór treści sprzyjać będzie samodzielnemu konstruowaniu wiedzy, jej doświadczaniu oraz wykorzystaniu zarówno w sytuacjach zainicjowanych przez nauczyciela, jak i w sytuacjach zaproponowanych przez uczniów.

Stworzenie optymalnych warunków nabywania, rozwijania i doskonalenia kompetencji kluczowych wymaga aktywności po stronie ucznia, stąd koncepcja wielostronnego kształcenia taktująca osobowość jest stopniowo harmonizującą się całością, której podstawowymi funkcjami są: poznawanie świata i siebie, przeżywanie świata i nagromadzonych w nim wartości oraz zmienianie świata na miarę swoich możliwości psychofizycznych.

Zgodnie z Zaleceniem Rady (z dnia 22 maja 2018 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie) będą kształtowane kompetencje kluczowe, których wszyscy potrzebują do samorealizacji i rozwoju osobistego, zatrudnienia, włączenia społecznego, zrównoważonego stylu życia, udanego życia w pokojowych społeczeństwach, kierowania życiem w sposób prozdrowotny i aktywnego obywatelstwa. Rozwijają się one w perspektywie uczenia się przez całe życie, począwszy od wczesnego dzieciństwa przez całe dorosłe życie, za pomocą uczenia się formalnego, pozaformalnego i nieformalnego, we wszystkich kontekstach, w tym w rodzinie, szkole, miejscu pracy, sąsiedztwie i innych społecznościach.

Wszystkie kompetencje kluczowe uważa się za jednakowo ważne; każda z nich przyczynia się do udanego życia w społeczeństwie.

Takie umiejętności jak krytyczne myślenie, rozwiązywanie problemów, praca zespołowa, umiejętności komunikacyjne i negocjacyjne, umiejętności analityczne,

kreatywność i umiejętności międzykulturowe są elementem wszystkich kompetencji kluczowych.

W ramach odniesienia ustanowiono osiem kompetencji kluczowych: kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji, kompetencje w zakresie wielojęzyczności, kompetencje matematyczne oraz kompetencje w zakresie nauk przyrodniczych, technologii i inżynierii, kompetencje cyfrowe, kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się, kompetencje obywatelskie, kompetencje w zakresie przedsiębiorczości, kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej (Zalecenie Rady z dnia 22 maja 2018 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie, Dz. U. UE C z dnia 4 czerwca 2018 r.).

Edukacja włączająca wymaga od nauczyciela pracy zespołowej ze specjalistami i rodzicami/opiekunami ucznia na rzecz wspierania jego rozwoju poprzez budowanie strategii umożliwiających jego uczenie się. Na szczególną uwagę zasługuje budowanie przestrzeni do współpracy koleżeńskiej, wzajemnego wspierania się w nauce, kształtowania klimatu i atmosfery szacunku, sprzyjających podejmowaniu wyzwań przez uczniów ze SPE.

Wincenty Okoń zauważa, że szkoła w dążeniu do zapewniania wychowankom harmonijnego rozwoju natrafia na różne przeszkody i w efekcie doznaje niepowodzeń. Jako najważniejszą przyczynę tego stanu rzeczy autor uznaje „zachwianie równowagi we wszelkiej edukacji, w obecnych czasach zdecydowanie ukierunkowywanej na rozwój intelektualny, przy wyraźnym lekceważeniu kultury uczuć i kultury pracy”, co skutkuje „stwarzaniem skutecznych barier między oddziaływaniem szkoły na umysły młodzieży oraz na jej uczucia, wolę i charakter” (Okoń, 2003: 196). Treści nauczania na lekcjach informatyki bardzo często sprzyjają takiemu holistycznemu podejściu, stąd propozycja włączenia koncepcji wielostronnego kształcenia do podstaw teoretycznych przygotowywanego programu nauczania informatyki, który dzięki temu zyska swój niepowtarzalny charakter i jednocześnie otwartość na potrzeby i zainteresowania każdego ucznia, w tym w szczególności ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Model mobilnego kształcenia zwraca uwagę na edukacyjny rozwój ucznia, który następuje nie tylko w warunkach systemu klasowo-lekcyjnego, a sam uczeń może korzystać z wszelkich udogodnień, by kształcenie mogło przebiegać w dowolnym czasie i w dowolnym miejscu, jeśli tylko takie są jego potrzeby, zainteresowanie i wola. Model mobilnego kształcenia charakteryzują następujące postulaty (Sysło, 2014: 3):

- „1. Następuje przeniesienie nacisku z nauczania (teaching) na uczenie się (learning);
2. Dokonuje się przejście od modelu teacher centered do learner centered, czyli uczeń staje się głównym podmiotem edukacji;
3. Umożliwia daleko idącą personalizację, przejawiającą się możliwością tworzenia indywidualnych środowisk i ścieżek kształcenia;

4. Uczący się gromadzi swoje indywidualne zasoby w osobistym archiwum i może stworzyć na ich podstawie e-portfolia, będące materiałem do refleksji nad własnym kształceniem i rozwojem oraz współczesną wersją wizytówki uczącego się, ilustrującą jego rozwój i możliwości, suplementem certyfikatów;
5. Przyczynia się do realizacji idei learning anytime anywhere, czyli uczenia się w dowolnym czasie i w dowolnym miejscu, co wymaga jednak świadomego zaangażowania ucznia;
6. Proces kształcenia może mieć charakter asynchroniczny (nie wszyscy uczą się jednocześnie i tego samego) i rozproszony (przebiega w różnych miejscach i w różnym czasie);
7. System kształcenia jest oparty na ideach konstruktywistycznych, czyli konstruowania wiedzy przez uczniów w rzeczywistym środowisku ich przebywania i rozwoju”.

Idea edukacji włączającej, w duchu której przygotowany został program zakłada, że wszyscy uczniowie, w tym w szczególności ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w procesie nauczania – uczenia się informatyki powinni odnieść korzyści związane z nauką szkolną, umocnić w sobie poczucie własnej wartości, nauczyć się poszanowania różnorodności swej wspólnoty, lepiej rozumieć idee sprawiedliwości społecznej i równości oraz wykształcić w sobie bardziej opiekuńcza postawę (Mitchell, 2016: 352).

Przesłanki, które argumentują wybór wskazanych podstaw teoretycznych są wynikiem refleksji nad budową takiego programu nauczania, który nadążać będzie za rozwojem cywilizacyjnym nie tylko w sferze zapewnienia dostępu do najnowszych technologii, czy też tworzenia nawyków zdobywania wiedzy, jej kreatywnego przetwarzania i wykorzystywania do celów decyzyjnych, ale przede wszystkim w sferze kształtowania kultury informacyjnej społeczeństwa, pozwalającej na realizację zasady zrównoważenia celów technologicznych i kulturowych. Cel, jaki przyświecać powinien nauczycielom realizującym powstały program nauczania informatyki, to stwarzanie optymalnych warunków wspierania uczniów w organizowaniu i ocenianiu własnego uczenia się, przyjmowaniu coraz większej odpowiedzialności za własną naukę, kształtowaniu umiejętności poszukiwania, porządkowania i wykorzystania informacji z różnych źródeł, promowania odpowiedzialności w użytkowaniu technologii informacyjno-komunikacyjnych i stymulowania rozwoju umiejętności posługiwania się technologią cyfrową i cyfrowymi zasobami we własnym kształceniu się i rozwoju. Nauczyciele na równi z uczniami powinni rozwijać swoje kompetencje w zakresie nowoczesnych technologii, gdyż to od nauczycieli właśnie oczekuje się integracji technologii z różnymi dziedzinami kształcenia oraz jej efektywnego wykorzystania w celach edukacyjnych, nie tylko na zajęciach w klasie.

2.KONSTRUKCJA PROGRAMU NAUCZANIA

Celem zmian w edukacji informatycznej jest przekazanie uczniom wartości ponadczasowych, jakie niesie technologia – wyływających z informatyki jako nauki i jej uzasadnionych zastosowań w innych dziedzinach, przedmiotach. Realizacja tego wyzwania wiąże się z nowym podejściem metodycznym zakładającym wykorzystanie technologii tylko w uzasadnionych przypadkach, gdy jej obecność niesie ze sobą wzmocnienie lub podniesienie efektów kształcenia oraz zwięźczenie rozpatrywania różnorodnych problemów w postaci zaprogramowania ich rozwiązania. Przy czym zaprogramowanie rozwiązania nie wiąże się jedynie z napisaniem programu, ale może mieć dowolną formę prowadzącą do uzyskania rozwiązania z pomocą technologii i dostępnych aplikacji. Z jednej strony zatem informatyka i programowanie ma szansę przybliżyć uczniom bogactwo tej dziedziny oraz jej zastosowań w innych przedmiotach i obszarach oraz wzbudzić nią zainteresowanie i umotywić wybór dalszej drogi kształcenia czy przyszłej kariery zawodowej w tym kierunku (Rada ds. Informatyzacji Edukacji przy Ministrze Edukacji Narodowej, 2015: 1), z drugiej zaś problemy funkcjonowania człowieka w środowisku przesyconym nadmiarem informacji, a zarazem zdominowanym przez technologie informacyjno-komunikacyjne zagrażające jego autonomii akcentują konieczność zapobiegania niebezpieczeństwom generowanym przez społeczeństwo informacyjne. Profilaktykę w tym zakresie łączy konieczność rozwoju świadomości informacyjnej, wychowania informacyjnego, doskonalenia umiejętności informacyjnych i kształtowania kultury informacyjnej ludzi. Żyjemy bowiem w czasach, gdy informacja przestała być rozumiana w kontekście komunikatu, a jest postrzegana jako narzędzie, w tym również służące do manipulacji postawami i zachowaniami ludzi.

Konstrukcja programu będzie uwzględniać rozwijanie podejścia algorytmicznego przy rozwiązywaniu różnorodnych sytuacji problemowych z różnych dziedzin. Uwzględni posługiwanie się komputerem, mające na celu rozwijanie umiejętności wyrażania swoich myśli i ich prezentacji, które uczniowie wykonują indywidualnie, a także zespołowo, w tym przy realizacji projektów dotyczących problemów. Poszukując w sieci informacji przydatnych w rozwiązywaniu stawianych zadań i problemów uczniowie docenią rolę współpracy w rozwoju swojej wiedzy i umiejętności. W konsekwencji będą postępować odpowiedzialnie i etycznie w środowisku komputerowo-sieciowym.

Analiza podstawy programowej dla szkoły podstawowej wskazuje, że cele kształcenia edukacji informatycznej posiadają przejrzystą strukturę, która zostanie zachowana w projektowanym programie nauczania informatyki. Jako cele ogólne przyjęto:

- I. Rozumienie, analizowanie i rozwiązywanie problemów na bazie logicznego i abstrakcyjnego myślenia, myślenia algorytmicznego i sposobów reprezentowania informacji.
- II. Programowanie i rozwiązywanie problemów z wykorzystaniem komputera oraz innych urządzeń cyfrowych: układanie i programowanie algorytmów, organizowanie, wyszukiwanie i udostępnianie informacji, posługiwanie się aplikacjami komputerowymi.
- III. Posługiwanie się komputerem, urządzeniami cyfrowymi i sieciami komputerowymi, w tym znajomość zasad działania urządzeń cyfrowych i sieci komputerowych oraz wykonywania obliczeń i programów.
- IV. Rozwijanie kompetencji społecznych, takich jak komunikacja i współpraca w grupie, w tym w środowiskach wirtualnych, udział w projektach zespołowych oraz zarządzanie projektami.
- V. Przestrzeganie prawa i zasad bezpieczeństwa. Respektowanie prywatności informacji i ochrony danych, praw własności intelektualnej, etykiety w komunikacji i norm współżycia społecznego, ocena zagrożeń związanych z technologią i ich uwzględnienie dla bezpieczeństwa swojego i innych.

Zakres przedstawionych celów uwzględnia fakt, iż komputery wywierają coraz większy wpływ na zmiany zachodzące w funkcjonowaniu społeczeństw: w gospodarce, administracji, bankowości, handlu, komunikacji, nauce i edukacji, czy w życiu osobistym obywateli. Informatyka jako dziedzina wiedzy wraz z technologiami, które wspiera, integruje się z niemal wszystkimi innymi dziedzinami i staje się ich nieodłącznym elementem.

Cele szczegółowe zostaną opracowane w oparciu o taksonomie celów kształcenia B. Blooma (Bloom, 1956: 5-7) oraz B. Niemierko (Niemierko, 2007: 110), których zadaniem jest zwrócenie uwagi na wyższe procesy psychiczne uczniów – wychowanków, w poszczególnych dziedzinach celów: emocjonalno-motywacyjnej, światopoglądowej, praktycznej i poznawczej.

W programie uszczegółowieniu poddane zostaną cele ogólne zawarte w podstawie programowej w następujący sposób:

Cel ogólny: Organizowanie, wyszukiwanie i udostępnianie informacji.

Cele szczegółowe:

Dziedzina poznawcza, oparta na wiedzy teoretycznej. Uczeń:

- A. przywołuje wiadomości na temat źródeł informacji;
- B. wyjaśnia różnicę pomiędzy przeglądaniem i wyszukiwaniem informacji;
- C. organizuje, wyszukuje i udostępnia informacje ze znanych i dostępnych mu źródeł;
- D. formułuje zapytania i kwerendy w celu wyszukiwania nietypowych informacji.

Dziedzina światopoglądowa łączy poznawanie i przeżywanie, tu mieszczą się przekonania, postawy religijne, patriotyczne, prospołeczne, ekologiczne. Uczeń:

- A. przyjmuje poglądy na temat internetu jako źródła informacji i wyraża szacunek dla autorytetów, których publikacje odnalazł w sieci, respektuje prawa autorskie;
- B. wyraża przekonanie o wartości wiedzy i uznanie dla pracy badawczej, dzięki której pomnaża się zbiór informacji o świecie;
- C. angażuje się w działalność społeczną, gromadząc interesujące informacje z różnych źródeł i dzieląc się nimi;
- D. wyróżnia się w działalności dla pożytku innych, publikując informacje świadczące o jego wrażliwości społecznej.

Dziedzina emocjonalno-motywacyjna obejmuje działania, postawy, wartości, opanowywane przez przeżywanie uczuć, gdzie szczególną rolę odgrywa motywacja wewnętrzna do działania. Uczeń:

- A. rozważnie wykonuje czynności związane z wyszukiwaniem i udostępnianiem informacji;
- B. chętnie dyskutuje i zgłasza swoje pomysły, wyrażając radość z aktywności podczas lekcji;
- C. czyni postępy w zakresie wyszukiwania, udostępniania i przetwarzania informacji, zachęca innych do współdziałania;
- D. pokonuje trudności w zakresie wyszukiwania i przetwarzania informacji, wyróżnia się indywidualnym stylem realizacji.

Dziedzina praktyczna wiąże osiągnięcia poznawcze z aspektami emocjonalno-motywacyjnymi. Uczeń:

- A. powtarza etapowo czynności wyszukiwania, organizowania i udostępniania informacji, porównując ich przebieg z otrzymanym wzorem;
- B. samodzielnie odtwarza czynności związane z wyszukiwaniem, organizowaniem i udostępnianiem informacji;
- C. dokładnie i skutecznie wykonuje czynności niezbędne dla prawidłowego i efektywnego wyszukiwania informacji, potrafi objaśnić czynności wykonywane podczas organizowania i udostępniania informacji;
- D. łączy etapy działania w całość, twórczo dostosowując czynności do wymagań, sprawnie realizuje zapytania i kwerendy oraz efektownie przetwarza zgromadzone informacje.

Pamiętając, iż nauczyciel informatyki jest także wychowawcą, nie sposób nie zaakcentować celów wychowawczych w procesie kształcenia informatyki. Wprowadzając pojęcie wychowania informacyjnego, warto zaakcentować działania pedagogiczne zmierzające do wyposażenia człowieka w sprawności, niezbędne do twórczego przystosowania środowiska do zmieniających się potrzeb ludzi

oraz kształtowanie przekonania o wielkości człowieka, wymiarach jego godności, wolności i odpowiedzialności. Uwzględnić należy, iż przedmiotem zainteresowań wychowania przez informatykę są zjawiska związane z doskonaleniem świata przez człowieka, które w sposób bezpośredni wiążą się z przygotowaniem społeczeństwa polskiego do przemian technicznych, społecznych i gospodarczych w utworzonym społeczeństwie informacyjnym poprzez realizację następujących celów wychowania informatycznego:

- poznanie, zrozumienie i zaakceptowanie przez uczniów własnej osoby;
- poznanie i zrozumienie oraz umiejętność wartościowania podstawowych zjawisk współczesnego życia człowieka w świecie ciągle rozwijającej się cywilizacji;
- wspomaganie wychowanków w ich dążeniu do usprawniania intelektualnego, moralnego i praktycznego;
- wzbogacanie wychowanka o system umiejętności związanych z realizacją różnych form działań informacyjnych;
- umiejętność oceny moralnych skutków wykorzystania danych środków;
- umiejętność ograniczania ujemnych skutków działań związanych z wykorzystaniem technologii informacyjnych, wartościowania zagrożeń;
- poznawanie, rozumienie i stosowanie systemu wartości ogólnoludzkich występujących i funkcjonujących w życiu współczesnego człowieka;
- poznawanie i rozumienie roli pracy wykorzystującej informatykę w doskonaleniu jakości życia człowieka, doskonaleniu człowieka i świata (Furmanek, 2004: 151-153).

Tak zaprojektowane cele kształcenia stanowiąc będą podstawę doboru i układu treści kształcenia, metod, form i środków dydaktycznych, a ich operacjonalizacja ułatwi planowanie i organizację działań uczestników procesu nauczania – uczenia się, jak również ocenę jego efektywności.

Treści nauczania

Wczesny kontakt w szkole z informatyką powinien przybliżyć uczniom możliwości zastosowań tej dziedziny oraz wzbudzić zainteresowanie informatyką. Oczekuje się, że wkraczający w zawodowe i dorosłe życie uczniowie będą przygotowani do podjęcia obowiązków i wyzwań, jakie stawia przed nimi kolejny wiek. Powinni zatem poznać podstawowe metody informatyki, aby w przyszłości stosować je w praktycznych sytuacjach w różnych dziedzinach.

Podstawowe zadanie szkoły – alfabetyzacja w zakresie czytania, pisania i rachowania – wymaga poszerzenia o alfabetyzację w zakresie umiejętności rozwiązywania problemów z różnych dziedzin ze świadomym wykorzystaniem metod

i narzędzi wywodzących się z informatyki oraz na lepsze zrozumienie, jakie są obecne możliwości technologii, komputerów i ich zastosowań.

Elementem powszechnego kształcenia staje się również umiejętność programowania, która określa proces informatycznego podejścia do rozwiązywania problemu: od specyfikacji problemu (określenie danych i wyników, a ogólniej – celów rozwiązania problemu), przez znalezienie i opracowanie rozwiązania, do zaprogramowania rozwiązania, przetestowania jego poprawności i ewentualnej korekty przy użyciu odpowiednio dobranej aplikacji lub języka programowania. Tak rozumiane programowanie jest częścią zajęć informatycznych od najmłodszych lat, oddziałuje na sposób nauczania innych przedmiotów, służy właściwemu rozumieniu pojęć informatycznych i metod informatyki. Wspomaga kształcenie takich umiejętności jak: logiczne myślenie, precyzyjne prezentowanie myśli i pomysłów, sprzyja dobrej organizacji pracy, buduje kompetencje potrzebne do pracy zespołowej i efektywnej realizacji projektów.

Umiejętności nabyte podczas programowania są przydatne na zajęciach z innych przedmiotów, jak i później w różnych zawodach, niekoniecznie informatycznych, zaś cele ogólne kształcenia informatycznego są takie same dla wszystkich etapów edukacyjnych.

Autorzy programów nauczania poszczególnych przedmiotów często zapominają, iż w konstrukcji programów szkolnych programy przedmiotowe powinny uwzględniać najnowsze osiągnięcia danej dziedziny wiedzy w zależności od praktycznej przydatności społecznej tych osiągnięć na odpowiednim poziomie ogólności – szczegółowości w określonych grupach zawodowych. Istotny akcent powinien jednak spoczywać na odpowiednim doborze i układzie treści programowych motywujących ucznia do ich przyswajania przez wykazywanie ich praktycznej użyteczności. Wymaga to przeglądu wiedzy w każdej dziedzinie nauki opisującej rzeczywistość, tak w jej aspekcie zjawiskowym, jak i przyczynowo-skutkowym. Jak pisze W. Okoń, dobór treści kształcenia powinien odbywać się w oparciu o teorię materializmu dydaktycznego scalającą w sobie encyklopedyzm – doceniający treść wiedzy, formalizm – sprawności umysłowe czy utylitaryzm – sprawności praktyczne. Dbłość o wielostronny rozwój uczniów wymaga integracji wyżej wymienionych teorii w jedną: materializmu funkcjonalnego, zakładającego opanowanie przez uczniów wiedzy i posługiwanie się nią w operacjach umysłowych i działaniu praktycznym, obejmującym przekształcanie otaczającej rzeczywistości.

Przy doborze treści kształcenia warto zwrócić uwagę, by miały one charakter interdyscyplinarny. W szczególności, w przypadku kształcenia informatycznego, które odnosi się do treści bezpośrednio związanych z technologią informacyjno-komunikacyjną, jak również z jej wykorzystaniem w szerszym zakresie rzeczywistości edukacyjnej, mamy do czynienia z wielokierunkową współpracą pomiędzy nauczycielami reprezentującymi różne dziedziny wiedzy oraz pomiędzy nauczycielem i uczniem, który niejednokrotnie posiada już znaczne umiejętności. Wybór treści

uwzględniający ich korelację wyzwała otwartość na dialog pomiędzy nauczycielami oraz nauczycielem i uczniem, powoduje gotowość na wzajemne zrozumienie, zbliżenie się i współdziałanie.

Treści nauczania dla klasy IV szkoły podstawowej (35 godz.):

Budowa i funkcje wybranych środków TIK (2 godz.)
 Sekwencje i drzewa w tekstach i obrazkach (2 godz.)
 Cechy charakterystyczne obiektów. Klasyfikowanie i porządkowanie (2 godz.)
 Algorytmy wokół nas (2 godz.)
 Rozwiązywanie problemów za pomocą historyjek i algorytmów (4 godz.)
 Edytor grafiki, edytor tekstów i arkusz kalkulacyjny w procesie rozwiązywania problemów (6 godz.)
 Wyszukiwanie informacji w dostępnych zasobach (2 godz.)
 Platformy i środowiska edukacyjne (2 godz.)
 Sieć globalna i e-usługi. Poczta elektroniczna, forum, czat, portale społecznościowe (3 godz.)
 Cyfrowo bezpieczni. Netykieta, zasady bezpieczeństwa i higieny pracy. Dzień bezpiecznego internetu (3 godz.)
 Korzyści i zagrożenia z dostępu do zasobów internetowych (3 godz.)
 Kompetencje cyfrowe w rozwoju osobistym i zawodowym (2 godz.)
 Rozwijanie pasji i zainteresowań uczniów z wykorzystaniem narzędzi i środków TIK (2 godz.)

Treści nauczania dla klasy V szkoły podstawowej (35 godz.):

Bezpieczne wykorzystanie urządzeń cyfrowych (2 godz.)
 Projektujemy algorytmy. Działania na liczbach, własności zbiorów (6 godz.)
 Wstęp do rozwijania myślenia komputacyjnego. Rozwiązywanie problemów z wykorzystaniem algorytmów (6 godz.)
 Platformy edukacyjne z wizualnym językiem programowania (4 godz.)
 Edytor grafiki, edytor tekstów, arkusz kalkulacyjny i prezentacje multimedialne w procesie rozwiązywania problemów (6 godz.)
 Gromadzenie, porządkowanie i selekcjonowanie zasobów. Tworzenie katalogów danych (1 godz.)
 Środki i narzędzia TIK do nagrywania obrazów, dźwięków i filmów (2 godz.)
 Zespołowe rozwiązywanie problemów z wykorzystaniem technologii informacyjnych i komunikacyjnych (2 godz.)
 Kompetencje cyfrowe w rozwoju osobistym i zawodowym (2 godz.)
 Podobieństwa i różnice pomiędzy szkolną siecią komputerową a siecią Internet (2 godz.)

Korzyści i zagrożenia z dostępu do zasobów internetowych. Dzień bezpiecznego internetu. Prawa autorskie (2 godz.)

Rozwijanie pasji i zainteresowań uczniów z wykorzystaniem narzędzi i środków TIK (2 godz.)

Treści nauczania dla klasy VI szkoły podstawowej (35 godz.):

Świadome i celowe wykorzystanie urządzeń cyfrowych (1 godz.)

Platformy edukacyjne z wizualnym językiem programowania (2 godz.)

Działania rozwijające myślenie komputacyjne. Rozwiązywanie problemów z wykorzystaniem algorytmów. Implementacja i testowanie programów (8 godz.)

Rozwój algorytmiki. Robotyka i sztuczna inteligencja (4 godz.)

Edytor grafiki, edytor tekstów, arkusz kalkulacyjny i prezentacje multimedialne w procesie rozwiązywania problemów (6 godz.)

Konstruktywne myślenie w procesie gromadzenia, porządkowania i selekcjonowania zasobów. Praca z katalogami danych i w środowiskach wirtualnych (2 godz.)

Praca w wirtualnym środowisku z wykorzystaniem sieci (2 godz.)

Zespołowe rozwiązywanie problemów z wykorzystaniem technologii informacyjnych i komunikacyjnych (4 godz.)

Kompetencje cyfrowe w rozwoju osobistym i zawodowym (2 godz.)

Korzyści i zagrożenia z dostępu do zasobów internetowych. Dzień bezpiecznego internetu. Prawa autorskie. Profilaktyka antywirusowa (2 godz.)

Rozwijanie pasji i zainteresowań uczniów z wykorzystaniem narzędzi i środków TIK (2 godz.)

Treści nauczania dla klasy VII szkoły podstawowej (35 godz.):

Historyczny rozwój informatyki i technologii (1 godz.)

Rozwijanie umiejętności wykorzystania urządzeń cyfrowych (1 godz.)

Podstawy tworzenia stron internetowych (4 godz.)

Sposoby reprezentacji danych w komputerze (2 godz.)

Działania doskonalące myślenie komputacyjne. Rozwiązywanie problemów z wykorzystaniem algorytmów. Projektowanie sposobów wizualizacji algorytmów (6 godz.)

Projektowanie, tworzenie i testowanie programów w procesie rozwiązywania problemów (4 godz.)

Robotyka i sztuczna inteligencja. Programy sterujące (2 godz.)

Edytor grafiki, edytor tekstów, arkusz kalkulacyjny i prezentacje multimedialne w procesie rozwiązywania problemów. Dostosowany format i wygląd z prezentowanymi treściami (6 godz.)

Zorganizowana grupa ucząca się, współpraca, współtwórstwo i współodpowiedzialność. Projekty edukacyjne (4 godz.)

Zakres kompetencji cyfrowych w rozwoju osobistym i zawodowym (2 godz.)

Dobór treści pozyskanych z zasobów internetowych i sposoby ich wyszukiwania.

Rzetelność pozyskanych informacji pochodzących z sieci. Dzień bezpiecznego internetu. Przestrzeganie praw autorskich (2 godz.)

Rozwijanie pasji i zainteresowań uczniów z wykorzystaniem narzędzi i środków TIK (1 godz.)

Treści nauczania dla klasy VIII szkoły podstawowej (35 godz.):

Rozwijanie umiejętności wykorzystania urządzeń cyfrowych. Obróbka cyfrowa (2 godz.)

Portale internetowe i ich szata graficzna (4 godz.)

Sposoby reprezentacji danych w komputerze. Metody obliczeniowe (2 godz.)

Rozwijanie znajomości algorytmów. Demonstracja działania algorytmów (3 godz.)

Optymalizacja kodów programów w procesie rozwiązywania problemów (4 godz.)

Robotyka i sztuczna inteligencja. Projektowanie, tworzenie i testy programów do sterowania robotem (4 godz.)

Edytor grafiki, edytor tekstów, arkusz kalkulacyjny i prezentacje multimedialne w procesie rozwiązywania problemów oraz prezentowania prac. Praca na dokumentach w chmurze (6 godz.)

Zastosowanie informatyki w innych dziedzinach (1 godz.)

Współdziałanie wsparte nowoczesnymi technologiami. Prezentacja wypracowanych efektów pracy (4 godz.)

Rozwój zawodowy w myśl rozwoju kompetencji cyfrowych. Nowe możliwości na rynku pracy (1 godz.)

Otwarte zasoby w sieci. Licencje na oprogramowanie. Dzień bezpiecznego internetu. Własność intelektualna (2 godz.)

Rozwijanie pasji i zainteresowań uczniów z wykorzystaniem narzędzi i środków TIK (2 godz.)

Zakres treści nauczania ma charakter spiralny (przyrostowy) – na każdym etapie edukacyjnym wymaga się od uczniów umiejętności zdobytych na wcześniejszych etapach edukacyjnych i rozszerza się je o umiejętności nowe.

3. ORGANIZACJA WARUNKÓW I SPOSÓB REALIZACJI KSZTAŁCENIA

Organizacja procesu nauczania – uczenia się informatyki będzie zachęcać do ciągłego doskonalenia się, konstruowania własnej wiedzy, tworzenia modeli, projektowania eksperymentów, systematyzowania wiadomości według określonych zasad, doboru adekwatnego działania i świadomości własnych emocji. Proces ten wykorzystywać będzie całe spektrum praw i zasad związanych z mechanizmami uczenia się, oddziaływaniem czynników zewnętrznych i efektów wynikających ze stosowania zróżnicowanych metod i form kształcenia. Nie bez znaczenia będą też wykorzystywane przez nauczycieli modele motywacyjne czy metody oceniania wspierające sprzyjające zdobywaniu przez uczniów pożądanych osiągnięć edukacyjnych.

Realizacja procesu nauczania – uczenia się pod kierunkiem nauczyciela lub samodzielnie będzie obejmować zróżnicowane sposoby i środki uczenia się przez przyswajanie wiedzy czerpanej z różnych źródeł, odkrywanie nowych wiadomości poprzez rozwiązywanie problemów, przeżywanie różnorodnych wartości oraz indywidualną, grupową i zbiorową działalność praktyczną w oparciu o cztery drogi nauczania – uczenia się, opisane w koncepcji wielostronnego kształcenia.

Elementem wspomagającym proces nauczania – uczenia się jest aranżacja przestrzeni dydaktycznej, lekcje prowadzone z Informatyki powinny obejmować głównie pracownię komputerową. Jednakże w ramach realizacji niniejszego programu założono realizację zajęć w otoczeniu okołoszkolnym, domowym oraz innych salach szkolnych z dostępem do Internetu. Zgodnie z założeniami Podstawy programowej oraz podniesieniu efektywności nauki, pracownia komputerowa powinna umożliwiać dostęp do komputera z podłączeniem do Internetu dla każdego ucznia wraz z niezbędnym oprogramowaniem (system operacyjny; oprogramowanie narzędziowe: antywirusowe, antyspamowe, podział na partycje, oprogramowanie użytkowe: edytor tekstu, arkusz kalkulacyjny, edytor grafiki). Komputery w pracowniach powinny być sprawne, a ich parametry techniczne powinny umożliwiać komfort pracy ucznia oraz spełniać co najmniej minimalne wymagania aplikacji, na których zamierzamy pracować. Aplikacje te również powinny być ogólnodostępne oraz darmowe, tak aby uczniowie mogli pracować na aktualnych wersjach oprogramowania, a zarazem aby zapewnić im bezpieczeństwo (np. przeglądarki internetowe, antywirusy) oraz powinny uwzględniać trendy obecnie wykorzystywane na rynku, w firmach, podążając za trendami rozwoju. Na wyposażeniu pracowni powinien znaleźć się również projektor multimedialny oraz ekran (który ewentualnie można zastąpić białą ścianą lub monitorem interaktywnym). Zestaw ten będzie stanowił wsparcie dla nauczyciela na etapie prezentowania i wprowadzania do obecnie realizowanych tematów, jak również do prezentacji prac indywidualnych uczniów.

Planując rozmieszczenie sprzętu komputerowego oraz projektora multimedialnego należy uwzględnić położenie okien i ilość światła, która może utrudniać czytelność prezentowanych danych na ekranie (ewentualnie montaż rolet rozbijających/ tłumiących światło w oknach).

Propagując wykorzystanie narzędzi TIK oraz planując zastosowanie różnych technik pracy warto również, aby taka pracownia była wyposażona w roboty edukacyjne. Przy ich pomocy uczniowie metodami STEM równomiernie będą mogli rozwijać kilka umiejętności i pracować na zajęciach w sposób bardziej praktyczny, a nawet doświadczalny. Kolejnym proponowanym, ale nieobowiązkowym wyposażeniem pracowni są tablety, które obecnie coraz częściej wykorzystywane są do sterowania robotami oraz do tworzenia aplikacji mobilnych (najlepiej z systemem Android). Jeśli nie dysponujemy możliwościami zakupu do pracowni omówionego sprzętu, zawsze możemy poprosić podopiecznych o przyniesienie własnych urządzeń lub zaproponować wykorzystanie smartfonów uczniów na zajęciach (Bring Your Own Device).

Zgodnie z założeniami programu pracownia komputerowa może zostać przygotowana na dowolnym systemie operacyjnym z wykorzystaniem bezpłatnych rozwiązań narzędziowych, wspartych darmowymi portalami internetowymi.

Poniżej przygotowano przykładowe propozycje programów oraz stron internetowych do realizacji omówionych treści nauczania:

- edytor tekstu: LibreOffice Writer, *OpenOffice.org* Writer, Dokumenty Google;
- arkusz kalkulacyjny: LibreOffice Calc, *OpenOffice.org* Calc, Arkusze Google;
- prezentacje multimedialne: LibreOffice Impress, *OpenOffice.org* Impress, Prezentacje Google, Canva, Prezi;
- edytor grafiki: LibreOffice Draw, *OpenOffice.org* Draw, Gimp, Canva, Inkscape;
- bazy danych: LibreOffice Base, *OpenOffice.org* Base, Xamppn(MySQL);
- środowiska programistyczne:
 - strony internetowe: Notepad++, *brackets.io*,
 - język programowania Scratch: *scratch.mit.edu*, Scratch Jr,
 - portale internetowe wspierające naukę programowania: *www.codecademy.com*, *runmarco.allcancode.com*, *blockly-games.appspot.com*, *mistrzowiekodowania.samsung.pl*, *www.tynker.com*, *toxicode.fr*, *codecombat.com*, *code.org*;
- przykładowe portale internetowe: *trello.com*, *pl.padlet.com*, *en.linoit.com*, *answergarden.ch*, *kahoot.com*, *learningapps.org*, *quizlet.com/pl*, *www.netlimiter.com*.

4.METODY, TECHNIKI I FORMY PRACY

Czterem drogom: poznawania, odkrywania, stosowania i przeżywania w procesie nauczania – uczenia się przypisane są kategorie metod nauczania:

1. metody podające (uczenie się przez przyswajanie): opowiadanie, opis, anegdota, odczyt, objaśnienie lub wyjaśnienie;
2. metody problemowe (uczenie się przez odkrywanie): klasyczna metoda problemowa, metoda przypadków, metoda sytuacyjna, PBL (problem based learning), IBSE (inquiry based science education), inscenizacja, gry dydaktyczne, dyskusja dydaktyczna, dyskusja okrągłego stołu, dyskusja wielokrotna, burza mózgów, czyli sesja odroczonego wartościowania lub giełda pomysłów, dyskusja panelowa, metaplan;
3. metody waloryzujące (uczenie się przez przeżywanie): pokaz łączony z przeżyciem, film, sztuka teatralna, ekspozycja, design thinking;
4. metody praktyczne (uczenie się przez działanie): pokaz z objaśnieniem, pokaz z instruktążem, ćwiczenia przedmiotowe, ćwiczenia laboratoryjne, metoda projektów, metoda przewodniego tekstu, CL (collaborative learning), stacje zadaniowe, narzędzia TOC.

Projektując proces poprzez dobór metod, technik i form, oraz środków dydaktycznych nauczyciel informatyki powinien stosować strategie oparte na współdziałaniu, stąd w programie nauczania informatyki znajdują się zasady pracy uwzględniające potrzeby i możliwości każdego ucznia, a zatem:

1. Zasada gruntownej znajomości potrzeb i możliwości ucznia oraz przychodzenia mu z indywidualnym wsparciem;
2. Zasada dostosowania poczynań pedagogicznych do możliwości i potrzeb uczniów oraz warunków środowiskowych;
3. Zasada aktywnego i świadomego udziału uczniów w procesie nauczania – uczenia się;
4. Zasada wszechstronnej pogłębności i przykładu;
5. Zasada zintegrowanego oddziaływania;
6. Zasada trwałości osiągnięć, umiejętności korzystania z nich i ich dalszego doskonalenia.

Zwracając uwagę na indywidualne potrzeby dzisiejszych uczniów, program nauczania zakłada wykorzystanie strategii nauczania – uczenia się, które będą sprzyjały procesowi edukacji włączającej. Wykorzystanie aktywizujących i innowacyjnych metod pracy z uczniem służyć będzie rozwijaniu pasji i uzdolnień uczniów, nie tylko tych informatycznych, ale także tych, które wykorzystują narzędzia informatyki.

Autorka proponuje między innymi nauczanie kooperatywne (uczenie się we współpracy) polegające na aranżowaniu wspólnej pracy uczniów w małych zespołach, opartej na wzajemnej pomocy podczas wykonywania zadań. Strategia, której istotą jest współpraca uczniów, nosi nazwę uczenia się we współdziałaniu (collaborative learning) i jest oparta na czterech filarach:

1. współpracy w procesie rozwiązywania problemów;
2. współodpowiedzialności za realizację zadania;
3. podejmowaniu decyzji we współpracy;
4. pracy współzależnie od innych.

Collaborative learning jest strategią, która w Polsce określana jest jako proces kooperatywnego uczenia się, wymagający dokonania pewnej rekonstrukcji myślowej umożliwiającej uczniom znalezienie rozwiązania, uzyskanie odpowiedzi w procesie swoistej wymiany informacji, związanej z wyobrażeniami tego samego fragmentu rzeczywistości. Metody kooperatywnego uczenia się zakładają wykształcenie się w przyszłości refleksyjnej postawy odbioru rzeczywistości, ale także wykorzystanie dotychczasowych jej ocen. Uczenie się kooperatywne przeprowadzane jest poprzez poszerzoną refleksję osoby uczącej się i dyskusję z pozostałymi uczniami. Nauczyciel jest w tym procesie uczestnikiem, doradcą, który wyszukuje i kształtuje aktywne środowisko nauczania. Styl uczenia się jest otwarty i oparty na sieciowym powiązaniu między uczestnikami interakcji. Przedstawiona strategia stanowi również odniesienie do współdziałania nauczyciela przedmiotu oraz nauczyciela wspierającego, których współpraca opiera się właśnie na collaborative learning.

Kształcenie kooperatywne może przyjąć formę kształcenia wyprzedzającego, którego istotą jest zaktywizowanie uczniów przed lekcją poprzez proces samodzielnego zbierania informacji i odniesień do własnej dotychczasowej wiedzy. Uczniowie używają swojej przedwiedzy w formie doświadczeń, przypuszczeń, związków emocjonalno-poznawczych oraz wiedzy potocznej, aby zrozumieć nowy materiał i nadać mu osobiste znaczenie. Tak przygotowany uczeń uczestniczy następnie w lekcji, przedstawiając swoją skonstruowaną wiedzę, a zadaniem nauczyciela jest inspirowanie go zadaniami do systematyzacji i utrwalenia opanowanych wiadomości (Dylak, 2013: 9). Strategia kształcenia wyprzedzającego składa się z czterech etapów:

1. aktywacja uczniów poprzez weryfikację tego, co uczniowie już wiedzą, jakie znają pojęcia, jak wyglądają ich spostrzeżenia i wyobrażenia w zakresie poznawanych pojęć;
2. przetwarzanie, rozwiązywanie zadań dydaktycznych, zaaranżowanych przez nauczyciela, ale bez jego bezpośredniej obecności i kontroli, tworzenie materiałów, prezentowanie osiągnięć (strony www, e-portfolio, prezentacje multimedialne, filmy czy animacje);
3. systematyzacja, realizowana na lekcji (lekcjach), podczas której nauczyciel nie pełni roli wykładowcy, ale jedynie uzupełnia, interpretuje, systematyzuje, odpowiada na pytania – tak, aby uczniowie mogli dokonać korekty w swoich dotychczasowych notatkach w portfolio i na opracowanych przez siebie materiałach oraz stronach www;

4. ocena i ewaluacja, podczas której uczniowie oceniają swoją pracę i osiągnięcia, a zadaniem nauczyciela jest ocena pracy uczniów w oparciu o kryteria opracowane w porozumieniu z uczniami.

Sednem strategii wyprzedzającej jest zmiana, zmienia się rola nauczyciela, który nie tyle naucza, co wspomaga w uczeniu, wyjaśnia i tłumaczy. Zmienia się także rola ucznia z biernego odbiorcy na aktywnego twórcę – konstruktora własnej wiedzy. Lekcja przestaje być jednostką, na której uczeń zostaje zapoznany z nowym materiałem. Celem lekcji staje się ugruntowanie wiadomości, korekta rozumienia, doskonalenie określonych umiejętności czy wreszcie rozwiązanie ewentualnych problemów.

Design Thinking to kolejna metoda, której wykorzystanie w procesie nauczania – uczenia się informatyki sprzyja aktywności uczniów podczas tworzenia innowacyjnych produktów i usług w oparciu o głębokie zrozumienie problemów i potrzeb użytkowników. Praca tą metodą przygotowuje uczniów do myślenia w kategorii odbiorcy usług informatycznych oraz pozwala budować doświadczenia związane z rozwojem osobistym (świadomy konsument) i zawodowym (projektant aplikacji, tester usług informatycznych, grafik komputerowy).

Założenia metody Design Thinking to koncentracja na użytkowniku poprzez badanie i zrozumienie jego uświadomionych i nieuświadomionych potrzeb, praca w interdyscyplinarnym zespole umożliwiającą spojrzenie na problem z wielu perspektyw, eksperymentowanie i częste testowanie założeń poprzez budowanie prototypów i zbieranie feedbacku od potencjalnych użytkowników. Efektem pracy metodą Design Thinking są rozwiązania, które spełniają oczekiwania odbiorców, są możliwe do wykonania w aspekcie technologicznym oraz mają swoje ekonomiczne uzasadnienie. Ponadto Design Thinking to usystematyzowane podejście do procesu innowacji.

Kluczem w realizacji metody jest zbudowanie zespołu, co w klasie szkolnej odzwierciedla zespół uczniów o różnych zainteresowaniach, pasjach i możliwościach poznawczych. Ta różnorodność pozwala spojrzeć na problem z różnych perspektyw oraz przygotowuje uczniów do przyszłej pracy w interdyscyplinarnych zespołach: inżynierowie, technolodzy, specjaliści od marketingu, projektowania, socjologowie itp. Celem pracy zespołu jest wygenerowanie oryginalnego rozwiązania na problemy wymagające zintegrowanego podejścia oraz poddanie weryfikacji jego działania na etapie prototypowania.

Przykładowe wyzwania do pracy z uczniami metodą Design Thinking:
 Jak ułatwić dzieciom naukę języków?
 Jak udoskonalić funkcje komputera?
 Jak monitorować funkcje życiowe w ekstremalnych warunkach?
 Jak odnaleźć zagubione zwierzę? itp.

Przykładowy schemat: Stanford Design Thinking Model

- empatyzacja, czyli głębokie zrozumienie potrzeb i problemów użytkownika, które mają wpływ na ludzkie wybory i zachowania;
- definiowanie problemu, synteza informacji zebranych podczas fazy empatii w celu zdefiniowania i uszczegółowienia problemu;
- generowanie pomysłów, czyli jak największej ilości możliwych, nowych, nieszablonowych rozwiązań dla zdefiniowanego problemu;
- budowanie prototypów, na tym etapie powstaje fizyczny prototyp, ale celem nie jest tworzenie skomplikowanych modeli o cechach zbliżonych do produktu końcowego, a jedynie wizualne zaprezentowanie pomysłu użytkownikom i szybkie zebranie opinii na temat rozwiązania (do budowania szybkich prototypów można użyć kartonu, drewna, styropianu, słownego opisu, diagramu, szkicu itp.);
- testowanie w środowisku użytkownika, w celu dookreślenia parametrów koniecznych do spełnienia przez produkt oraz sprawdzenia jego gotowości poprzez implementacje w warunkach środowiska docelowego.

Jeszcze inną metodą ukierunkowaną na nauczanie poprzez rozwiązywanie problemów jest Problem Based Learning (PBL). Metoda ta jest skoncentrowana na uczniach, którzy pracują w małych grupach. Nauczyciel pełni rolę facylitatora, wspomagając proces komunikacji wewnątrz grupy, rozbudzając motywację uczniów nad rozwiązaniem zadań praktycznych.

Proces nauczania – uczenia się według filozofii PBL jest ściśle związany z obecnością problemu i zadania, które należy rozwiązać poprzez poszukiwanie informacji i jej przetwarzanie, refleksję, krytyczną ocenę i wartościowanie zdobytych informacji pod kątem ich efektywności i przydatności do rozwiązania problemu.

Formułowanie zadań wykorzystujących wiedzę międzyprzedmiotową stymuluje zainteresowania innymi obszarami nauki oraz pozwala dostrzec praktyczny wymiar zagadnień teoretycznych realizowanych w szkole. Praca metodą PBL rozwija umiejętności efektywnej współpracy w grupie i empatycznej komunikacji. Pozwala zmierzyć się z konfliktami, stosować strategie negocjacyjne, doświadcza w podejmowaniu przemyślanych decyzji i służy budowaniu zdrowej rywalizacji w grupie. Uczniowie, pracując nad projektem, rozwijają kreatywność i uczą się odpowiedzialności. Nauczyciel występuje w roli opiekuna, pomaga w podejmowaniu decyzji, pilnuje terminów, pracuje nad starannym doбором tematów zadań i stopniem ich trudności. Pełni rolę przewodnika, organizującego w początkowej fazie prace nad projektem, a następnie moderatora wspomagającego, nie podającego gotowych rozwiązań. Efekty pracy zespołów projektowych są prezentowane, a ich ocena jest dyskutowana wspólnie przez wszystkich uczniów i nauczyciela.

Uczenie (się) przez odkrywanie, czyli Inquiry Based Learning (IBL), to również metoda problemowa o charakterze metody badawczej, oparta na pytaniach stawianych przez uczniów i na ich dotychczasowych doświadczeniach. Wykorzystując

potencjał każdego ucznia, praca nad rozwiązaniem problemu przy wykorzystaniu metody IBL nabiera charakteru interdyscyplinarnego, odpowiadającego na potrzeby uczniów. Kolejne kroki realizacji procesu uczenia się z wykorzystaniem tej metody to:

- uszczegółowienie problemu do rozwiązania;
- stawianie pytań badawczych;
- konstruowanie hipotez;
- weryfikacja hipotez poprzez próby rozwiązania problemu;
- stawianie kolejnych pogłębiających hipotez;
- wnioski i ewentualnie kolejne pytania badawcze.

IBSE (Inquiry Based Science Education) jest ukierunkowaniem metody IBL na nauczanie i uczenie się przedmiotów przyrodniczych, w szczególności kształtujące postawy badawcze ucznia przez odkrywanie/dociekanie naukowe oraz wspieranie samodzielności i współpracy w grupie. Towarzyszące stosowaniu tej metody rozbudzenie aktywności intelektualnej i kreatywności uczniów stwarza szansę osiągnięcia wysokich efektów nauczania i powstrzymania spadku zainteresowania naukami przyrodniczymi. IBSE wprowadza do dydaktyki szkolnej elementy właściwe dla badań naukowych, oparte na schemacie działania: pytanie badawcze – hipoteza – doświadczenia – wnioski. W jakim celu metodę IBSE stosować na informatyce? Wystarczy zdać sobie sprawę z faktu, że „odkrywanie” jest naturalnym sposobem poznawania świata przez dzieci i młodzież podczas obserwacji otaczającego świata. To właśnie wtedy uczniowie wyciągają wnioski i samodzielnie generalizują swoje doświadczenia życiowe i to zachowuje naturalną ludzką ciekawość.

Krótką definicją IBSE mówi (Linn, Davis, Bell, 2004): „dociekanie naukowe to intencjonalny proces polegający na diagnozowaniu problemów, dokonywaniu krytycznej analizy eksperymentów i znajdowaniu alternatywnych rozwiązań, planowaniu badań, sprawdzaniu hipotez, poszukiwaniu informacji, konstruowaniu modeli, dyskusji z kolegami oraz formułowaniu spójnych argumentów”.

Dotychczasowe doświadczenia w wykorzystaniu IBSE w projektach edukacyjnych wskazują, że inquiry-based (odkrywania przez rozumowanie) prowadzi do głębszego zrozumienia pojęć naukowych poprzez szczegółowe analizy istoty podejmowanych problemów. Praca z wykorzystaniem IBSE rozwija kulturę opartą na stawianiu problemów/zagadnień/pytań, sprzyja uczeniu się na błędach oraz konstruowaniu powiązań myślowo-poznawczych pomiędzy elementami wiedzy nabytej z różnych źródeł.

WebQuest jest metodą projektów wykorzystującą narzędzia cyfrowe do jego zaprezentowania oraz zasoby internetowe do podjęcia się rozwiązania postawionego problemu (zadania). Projektantem WebQuestu może być nauczyciel bądź sami uczniowie. W przypadku autorstwa przez nauczyciela, zadaniem uczniów jest podjęcie rozwiązania problemów przedstawianych w WebQueście. Kiedy to uczniowie

projektują, metoda ta wykorzystuje założenia konstrukttywizmu stawiając ucznia w roli projektanta, który indywidualnie bądź w grupie, pełniąc określoną rolę, konstruuje zadania dla swoich rówieśników. Obszar tematyczny podejmowany przez uczniów może odnosić się do konkretnej dziedziny czy też szkolnego przedmiotu, bądź stanowić interdyscyplinarne, międzyprzedmiotowe ujęcie podjętej tematyki. WebQuesty mają swoją charakterystyczną budowę, na którą składają się:

1. Temat inspirujący do podjęcia aktywności w zakresie pracy z WebQuestem;
2. Wprowadzenie: przygotowany dla uczestników opis celów i spodziewanych efektów pracy z WebQuestem, wskazanie umiejętności, jakie powinni posiadać przed przystąpieniem do realizacji zadań, krótki opis przedsięwzięcia przedstawiający realne korzyści dla uczestników;
3. Zadanie: stanowiące najważniejszą część WebQuestu, angażujące aktywne myślenie i twórcze działanie uczestników, możliwe do wykonania, ciekawe i zajmujące, zachęcające do myślenia, wyrażania opinii;
4. Proces: opis przebiegu organizacji procesu realizacji WebQuest'u; kroki, jakie uczestnik powinien wykonać, aby zrealizować zadania; wskazania w zakresie spodziewanych efektów realizacji zadań (np. doświadczenie publicznej prezentacji, moderowaniu dyskusji, aktorstwo, plakat, raport, eksponat, opowiadanie itp.), miejsce realizacji projektu, okres jego realizacji (ile dni/tygodni), zakres przedmiotowy, treściowy (jeden przedmiot, kilka – jakich?, interdyscyplinarny), w przypadku pracy grupowej opis zasady podziału/przydziału do grupy, wskazania najczęściej popełnianych błędów i sugestie dotyczące metod ich unikania, sposób przygotowania i zrealizowania prezentacji;
5. Źródła i zasoby konieczne/potrzebne/przydatne, takie jak: strony internetowe, internetowe bazy danych, internetowe metody komunikacji interaktywnej, np. z ekspertami, świadkami wydarzeń itp., takie jak fora, e-mail, systemy konferencyjne itp., źródła i zasoby informatyczne offline (filmy, wideo, bazy danych), źródła multimedialne (zalecane filmy, materiały wideo i dźwiękowe), źródła książkowe, inne źródła (np. osobowe – wywiad, ankieta itp.), zasoby ludzkie (nauczyciel – opiekun, inne osoby wspierające, partnerzy – muzeum, nadleśnictwo, park krajobrazowy itp.);
6. Ewaluacja: kryteria oceny i poziomy ich spełnienia, dostosowane do specyfiki zadań WebQuestu, powinny uwzględnić i przewidywane produkty i różne elementy całego procesu, służyć zarówno autorom do oceny realizacji WebQuestu, jak i uczestnikom do samooceny prowadzonych działań i efektu końcowego; jeżeli ma dotyczyć oceniania szkolnego, należy również zawrzeć opis wskazań w tym zakresie;
7. Podsumowanie, tekst dla uczestników wieńczący pracę nad WebQuest'em, podsumowujący to, czego uczestnicy doświadczyli, nauczyli się, osiągnęli, zachęcający do refleksji, do dalszych działań, przedsięwzięć, rozszerzania

- i pogłębiania wiedzy, stawiający dalsze pytania, obok podsumowania zdobytych doświadczeń zawiera refleksje na temat procedury i sugestie do dyskusji;
8. Autorzy: to miejsce na autorstwo wykorzystanych materiałów, prezentacji/ publikacji, słowo od autora do odbiorcy, ewentualnie możliwość kontaktu z autorami w celu uzyskania informacji zwrotnej, informacje o zasadach używania materiałów, prawach udzielonych czytelnikowi, licencjach itp.;
 9. Przewodnik dla nauczyciela: w przypadku gdy WebQuest tworzy nauczyciel, udziela on wskazań dla innych nauczycieli, którzy chcieliby wykorzystać WebQuest, takie jak: informacje o grupie docelowej (wiek, klasa), dziedzinę (przedmiot(y) szkolne, zakres tematyczny treści), przyjęte standardy realizacji, warunki realizacji, refleksje nauczyciela po realizacji, przykładowe efekty pracy uczestników.

Typy zadań odpowiednie dla WebQuestów:

- Zadania opowiadania – raporty, eseje, studia przypadków (format i treść musi odbiegać od treści dostępnych źródeł, uczestnicy muszą mieć swobodę wyboru tematu i sposobu opracowania informacji, wymagania stawiane uczestnikom obejmują refleksję, podsumowywanie, opracowywanie);
- Zadania kompilacyjne, zbierające informacje z różnych źródeł i pozwalające na wyciągnięcie wniosków poprzez analizę i syntezę zgromadzonych informacji;
- Zadania detektywistyczne (odkrywanie tajemnicy);
- Zadania dziennikarskie (angażujące zbieranie informacji dotyczących aktualnych wydarzeń, żywych osób – np. przeprowadzanie wywiadów etc.);
- Zadania projektowe (wymagające zaprojektowania konkretnego obiektu, przedmiotu, działania etc.);
- Zadania wytwórcze (wymagające wytworzenia konkretnego obiektu, przedmiotu, modelu etc. na podstawie własnego planu);
- Zadania budowania porozumienia, konsensusu;
- Zadania perswazji;
- Zadania samopoznania, poznawania siebie;
- Zadania analityczne;
- Zadania osądu;
- Zadania naukowe (prac badawczych).

WebQuest'y wykorzystują teorię konstruktywizmu, stawiają przed uczniami zadania, które pozwalają im wykorzystać wyobraźnię oraz zastosować umiejętność rozwiązywania problemów. Odpowiedzi nie są z góry założone i dlatego muszą zostać odkryte lub stworzone.

Przy pomocy WebQuest'ów, uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi mogą mieć przydzieloną ważną rolę, która sprawi, iż poczują się częścią grupy.

Natomiast uczniowie szczególnie zdolni mogą przeprowadzać bardziej zaawansowane badania i wykonywać zadania ponad wymagany poziom.

Warto jeszcze wskazać eksperyment jako metodę poznawania, budowania uzasadnionego teoretycznego opisu jakiejś rzeczywistości. Eksperyment ma przypisane cztery zasadnicze etapy:

1. gromadzenie informacji i wiedzy na dany temat oraz językowe ujęcie trudności poznawczej czy luki w wiedzy, innymi słowy sformułowanie problemu do rozwiązania;
2. sformułowanie najbardziej prawdopodobnych rozwiązań, czyli hipotez, na podstawie zgromadzonych informacji i wiedzy, które wyznaczają szczegółowy przedmiot i sposób postępowania badawczego;
3. realizacja założeń eksperymentalnych, ze szczególnym udziałem zmiennych;
4. opis wyników, wnioskowanie oraz prezentacja wyników, a także ich interpretacja w kontekście posiadanej wiedzy.

W poznaniu naukowym odpowiedź na jedno pytanie rodzi kolejne pytania.

Tak jest również na procesie nauczania – uczenia się, najpierw uczeń gromadzi wiedzę dotyczącą fragmentu rzeczywistości, a następnie bada ten fragment eksperymentalnie. Przeprowadzanie eksperymentu z uczniami oraz przez samych uczniów sprzyja kształtowaniu kultury krytycznego myślenia oraz logicznego pragmatycznego posługiwania się wiedzą, myślenia i działania, przechodzenia od teorii do praktyki i odwrotnie.

Przytoczone metody mają charakter adaptacyjny, mogą być realizowane w każdej szkole i z każdą grupą uczniów. Ich poziom zaawansowania zależy od nauczyciela, warunków środowiska szkolnego i jego otoczenia oraz w istocie od uczniów, ich zdolności potencjału, motywacji i wieku. Do realizacji opisanych metod można wykorzystać zainteresowania uczniów, a ich indywidualne potrzeby stanowią mogą walec, szczególnie przy projektach skierowanych do szerokiej społeczności, której częścią są osoby o specjalnych potrzebach edukacyjnych.

5. OCENIANIE OSIĄGNIĘĆ UCZNIÓW

Kluczowym elementem oceniania jest diagnoza funkcjonowania ucznia i wpływu różnorodnych czynników na jego rozwój. Warto zaprojektować bądź wykorzystywać dostępne narzędzia nakierowane na poznanie tego, co niekorzystnie wpływa na przyrost wiedzy i umiejętności ucznia oraz określić jego mocne strony, mające bezpośredni związek z uczeniem się informatyki oraz poziomem opanowania poszczególnych umiejętności informatycznych. Wybrane podstawy teoretyczne,

charakteryzujące poszczególne drogi uczenia się, stanowią również odniesienie do kontroli osiągnięć edukacyjnych uczniów w aspekcie poznawczym, działania praktycznego i motywacyjnym, które ogólnie można podzielić na osiągnięcia emocjonalne, stanowiące wewnętrzne wdrożenie do określonego rodzaju działania i osiągnięcia poznawcze stanowiące znajomość dziedzin i sposobów działania. Sprawdzaniu podlegają jednak tylko osiągnięcia poznawcze, gdyż kontrola emocji i motywacji uczniów może negatywnie wpływać na ich emocjonalny rozwój. Nie ogranicza to możliwości weryfikacji postaw uczniów poprzez opis ich własnych zachowań i przeżyć. Przez szacunek do sfery osobistej uczniów nie powinna ona podlegać kontroli z zewnątrz.

W procesie oceniania informatycznych osiągnięć edukacyjnych warto wykorzystywać metodę próby pracy, która jest zadaniem zawodowym zawierającym kryteria oceny i schemat punktowania, można ją zastosować do sprawdzenia: posługiwania się urządzeniami multimedialnymi, pracy w sieci, korzystania z pomocy komputerowej, tworzenia dokumentu czy też bazy danych. Próba pracy trwa zwykle pojedyncze zajęcia. Kolejnym sposobem jest praca projektowa polegająca na rozwiązywaniu problemów praktycznych, indywidualnie lub grupowo. Trwa zwykle parę tygodni, podczas których uczniowie koncentrują się na problemie, a nauczyciel czuwa nad kształceniem zarówno w aspekcie poznawczym, jak i emocjonalnym.

Wykonywanie zadań praktycznych to metoda oceny polegająca na symulacji czynności ucznia stanowiących elementy działania zawodowego, jak na przykład: stosowanie usług systemu operacyjnego i programów, projektowanie algorytmów itp. W przypadku zadań praktycznych nauczyciel sporządza schemat punktowania wyników zadania, poprzez zestawienie określonych właściwości procesu, wyniku rozwiązania zadania oraz skali ocen; suma punktów jest miarą osiągnięcia ucznia.

Wypracowanie jako metoda sprawdzania informatycznych osiągnięć edukacyjnych uczniów dotyczy samodzielnej pisemnej pracy ucznia i oceniane jest jako całość pod względem: rzeczowym (dobór, wykorzystanie i wytwarzanie informacji), kompozycyjnym (układ treści, struktura logiczna) i językowym (gramatyka i stylistyka). Można jednak wykorzystać elementy metody wypracowania do sprawdzenia informatycznych osiągnięć w zakresie tworzenia i publikacji informacji bądź zasobów, przy czym istotne jest przedstawienie uczniom kryteriów otrzymania punktów czy bezpośrednio ocen, gdyż ich zaangażowanie może być ukierunkowane na ilość zgromadzonego materiału, a nie na jego jakość i poprawność.

„Kartkówka”, najbardziej powszechna metoda sprawdzania osiągnięć, jest zbiorem kilku, rzadziej kilkunastu pytań sprawdzających szczegółowe informacje lub umiejętności ucznia. W przeważającej części zbudowana z krótkich pytań otwartych

i zamkniętych z ukierunkowaniem na poprawność odpowiedzi, a nie na ich jakość językową. Stosowana przez nauczyciela, który chce uzyskać informację o opanowaniu przez ucznia wybranych szczegółowych czynności i na tej podstawie wnioskować o przebiegu uczenia się.

Odpytywanie jako metoda sprawdzania informatycznych osiągnięć edukacyjnych uczniów stanowi serię pytań nauczyciela reprezentujących pewien zakres treści kształcenia oraz ustnych, bezpośrednich odpowiedzi ucznia. Odpytywanie ma charakter pogadanki aktywizującej uczniów, w której struktura treści jest dziełem nauczyciela, za którą podąża uczeń, bez możliwości własnego ujęcia tematu.

Zaprezentowane powyżej metody mogą stanowić narzędzia weryfikacji informatycznych osiągnięć edukacyjnych uczniów w oparciu o ich możliwości i predyspozycje oraz organizację i realizację procesu dydaktyczno-wychowawczego samego nauczyciela i mają charakter podsumowujący. Wspieraniem dla oceniania podsumowującego jest ocenianie wspierające wykorzystujące strategie pytań kluczowych, oceny koleżeńskiej czy samooceny, których zadaniem jest udzielanie informacji zwrotnej uczniom w zakresie ich własnego procesu uczenia się informatyki.

Na uwagę zasługuje fakt, że ocena jest narzędziem służącym realizacji celów edukacyjnych, wspierającym uczenie się i ukierunkowującym nauczanie, dlatego tak ważnym jest, aby ocenę traktować jako ocenę pracy ucznia oraz ocenę dla ucznia, informującą o tym co uczeń już wie, potrafi i czego doświadczył. W tym celu należy obserwować uczniów i zapewnić im jednoznaczne informacje dostosowane do poziomu ich rozumienia oraz zadbać, aby ich szkolni koledzy również używali zrozumiałego języka podczas pracy w grupie (Mitchell, 2016: 358). Formatywnym celem oceniania jest nie tylko identyfikacja umiejętności, których uczeń jeszcze nie opanował, ale namysł nad tym, co stanowi przyczynę takiego stanu rzeczy, co ogranicza bądź utrudnia uczniowi osiągnięcie poziomu, jaki byłby dla niego zadowalający, a w przypadku uczniów ze SPE zgodny z indywidualnym planem rozwoju. Ważne, aby uczniowie byli odpowiedzialni za swoje efekty edukacyjne, by uwierzyli, że potrafią się uczyć i mogą sobie poradzić z wymogami programowymi, swoją odpowiednią postawą i dzięki wysiłkowi, kładąc nacisk na własną kontrolę i ewaluację osiągnięć. Należy pomagać uczniom budować wiarę we własne możliwości, poczucie, że mogą podjąć się realizacji danego działania, bez względu na osiągnięte rezultaty, a „porażka” stanowić będzie informację zwrotną, w jakim kierunku należy zwiększyć wysiłki, bądź co należy zrobić inaczej, aby osiągnąć sukces.

6. NOWATORSKI CHARAKTER PROGRAMU

W procesie nauczania informatyki w oparciu o cztery drogi, sposoby nauczania – uczenia się uczniów, nauczyciel ma świadomość potrzeby organizowania doświadczeń uczniów, które pozwolą jednostce skutecznie komunikować się, wchodzić we właściwe relacje z innymi, podejmować działania kooperacyjne, a także tworzyć swój własny wizerunek i tym samym doskonalić umiejętność funkcjonowania w strukturze społecznej w połączeniu ze świadomością interpersonalną.

Ważne jest, aby wszelkim podejmowanym przez ucznia formom aktywności intelektualnej i praktycznej, w relacjach z innymi osobami i ze światem materialnym, towarzyszyła aktywność emocjonalna. Takie osobiste zaangażowanie pobudza naturalną chęć poznania, pozwala lepiej zinterpretować doświadczenia i organizować własne rozumienie świata, motywuje do podjęcia kolejnych działań. Pozytywne asocjacje korzystnie wpływają na nastawienie ucznia do otaczającej rzeczywistości i umożliwiają mu przyjęcie otwartej, aktywnej postawy w zetknięciu z konkretnym wyzwaniem edukacyjnym.

Doświadczenia obciążone negatywnym ładunkiem emocjonalnym wywołują lęk, obawę przed porażką, postawę zamknięcia lub wycofania.

Wspierająca rola nauczyciela, w procesie nauczania – uczenia się informatyki wyraża się w traktowaniu każdego ucznia jako indywidualności, posiadającej swoją określoną tożsamość, a to oznacza dla nauczyciela konieczność samoakceptacji, prawdziwości i naturalności w kontaktach z uczniem, odejście od wydawania ocen, sądów, przejście z pozycji eksperta na pozycję partnera, obdarzenie ucznia zaufaniem i zapewnienie mu przestrzeni wolności do podjęcia własnej aktywności.

Nauczyciel oddziałuje swoją postawą, wspiera procesy, które w jednostce się już dokonują, jak również wyzwala nowe, dotychczas nie występujące spontaniczne zachowania. Zaufanie, wzajemna akceptacja, podejście niedyrektywne, uwzględniające pełną podmiotowość uczestników procesu dydaktycznego, tworzą odpowiedni klimat pedagogiczny do rozwoju w pełni całego potencjału osobowościowego drzemiącego w młodym człowieku.

Personalizując kształcenie w zakresie informatyki, najlepsze efekty osiąga się wtedy, gdy nauczyciel wykonuje zadania wraz z uczniami, zachęca ich do działania i pozwala im działać, pozostawiając sobie rolę doradcy, mentora, tutora czy facylitatora. Personalizacja kształcenia wymaga od nauczyciela, by:

- znał swoich uczniów, ich zainteresowania, sposoby i style uczenia się;
- dostosowywał swój styl nauczania do indywidualnych potrzeb i możliwości uczniów;
- organizował lekcje w postaci sytuacji edukacyjnych z wykorzystaniem różnych sposobów uczenia się przez uczniów, stosowanych jednocześnie w klasie, jak również w wirtualnym środowisku kształcenia;

- korzystał z wielu przykładów dobrej praktyki, odpowiednich do sytuacji, w których się znajduje, w klasie i poza nią.

Nowatorski charakter programu nauczania, który powstanie na bazie opracowanej koncepcji będzie odnosił się do projektowania procesu nauczania – uczenia się informatyki w oparciu o cztery drogi oraz rozbudzanie samodzielnej aktywności uczniów, sprzyjającej ich samodzielnemu konstruowaniu wiedzy o świecie i otaczającej rzeczywistości. W sposób szczególny zostaną zaakcentowane elementy odnoszące się do zaleceń MEN w zakresie edukacji włączającej.

7.EWALUACJA PROGRAMU

Ewaluacja programu jest badaniem, które przebiega równolegle przez proces edukacji, aż do jej zakończenia, podsumowania. Niektóre elementy, efekty założone w szczegółowych pytaniach badawczych, związane z wdrażaniem programu nauczania do praktyki szkolnej są zauważalne dopiero w dłuższej perspektywie, stąd niektóre wnioski związane z ewaluacją mogą zostać poddane weryfikacji w dłuższym okresie. Dlatego też ewaluację możemy podzielić na kształtującą, czyli taką, która wskazuje prawidłowość i skuteczność realizowanych działań oraz umożliwia ich bieżącą modyfikację oraz ewaluację sumującą, która ilustruje, jak wdrażane działania wpłynęły na trwałość projektowanych zmian.

W trakcie realizacji programu nauczania warto prowadzić oba rodzaje ewaluacji: ewaluację formatywną podjętych działań i założeń, pozwalającą na dokonanie zmian w trakcie ich realizacji i w zakresie: wybranych aspektów programu, wzbogacenia, udoskonalenia form i metod pracy nauczyciela itp., jak również ewaluację sumującą, która odpowie na pytania: co udało nam się osiągnąć, na jakim etapie jesteśmy teraz, co jeszcze przed nami itp.

W proces ewaluacji powinni być zaangażowani nauczyciele realizujący program oraz uczniowie, którzy zostali nim objęci. Uczestnicy winni być zapoznani z celem ewaluacji i jej znaczeniem dla podnoszenia jakości programu.

Warunkiem refleksyjnego charakteru badań jest monitorowanie wiedzy i umiejętności uczniów, budowanie otwartej przestrzeni komunikowania, umożliwiającej wymianę doświadczeń, interpretacji i uwarunkowań, a także (re)konstruowanie przyjętych zakresów pojęć, wynikiem których staje się sformalizowany opis i rekomendacje.

Refleksja badawcza towarzysząca podejmowanym działaniom obejmuje jednoczesną weryfikację opracowanych założeń oraz ich modyfikację, opartą na wnioskach i rekomendacjach. Podejmowanie badania w działaniu ma na celu nie tylko wprowadzenie zmian, lecz także analizę zidentyfikowanych, towarzyszących

mu czynników – uwarunkowań wynikających z doświadczeń wszystkich uczestników procesu realizacji programu nauczania.

W zależności od charakteru i celu ewaluacji należy dokonać doboru metod i narzędzi wykorzystanych w tym procesie. Odpowiadając na pytania badawcze dotyczące analizy ilościowej i jakościowej można wykorzystać testy poziomu umiejętności uczniów, bądź testy przyrostu oparte na wynikach pre- i post-testów, arkusze obserwacji, arkusze wywiadu skierowane zarówno do uczniów, nauczycieli, pracowników szkoły, jak i rodziców czy interesariuszy zewnętrznych, raporty, sprawozdania i opinie (Komorowska, 1999: 93).

8.FUNKCJONALNOŚĆ PROGRAMU

Program nauczania będzie uwzględniał koncepcję projektowania uniwersalnego, co umożliwi jego implementację w dowolnym środowisku edukacyjnym. Powstały program będzie opierał się w pełni na wskazaniach zawartych w podstawie programowej oraz uwzględniał możliwość indywidualizacji pracy z uczniem. Rolą nauczyciela realizującego program nauczania informatyki będzie wspieranie wysiłku intelektualnego i działań eksploracyjnych uczniów związanych z samodzielnym stawianiem pytań i poszukiwaniem na nie odpowiedzi. To uczeń ma być aktywnym poszukującym, kreatorem i partnerem nauczyciela, który, przy silnej motywacji wewnętrznej, przyjmuje odpowiedzialność za własne uczenie się, stając się niejako współautorem zindywidualizowanego programu nauczania, na miarę swoich możliwości i potrzeb. Wrażliwość nauczyciela na wielowymiarowość celów kształcenia w odniesieniu ich nie tyle do treści nauczania, co do osoby ucznia sprawi, że stają się one swoistym komunikatem kierowanym do uczniów, jak i przez uczniów, ukierunkowującym przebieg całego procesu uczenia się zgodnie z rzeczywistymi potrzebami i zainteresowaniami wychowanków. Wykorzystanie oceniania wspierającego i informacji zwrotnej pozwolą uczniom sprawować kontrolę nad własną nauką i rozwojem osobowościowym. Funkcją nauczyciela będzie więc wspieranie aktywności wewnętrznej i zewnętrznej ucznia, w procesie jego samodzielnych poszukiwań oraz uważność i gotowość do podjęcia działań w sytuacjach trudnych. Uczeń powinien występować w roli odkrywcy i naukowca, który obserwuje i doświadcza, a następnie konstruuje, interpretuje, przetwarza reprezentacje rzeczywistości na swój indywidualny, niepowtarzalny sposób. Czyni to w dialogu z nauczycielem i rówieśnikami, co pozwala mu skonfrontować własne rozumienie świata z interpretacją innych. Nauczyciel, dzięki głębokiej znajomości indywidualności każdego ze swoich uczniów i wiedzy na temat ich specyficznych zainteresowań, stara się dostarczać materiały, które nie tylko odpowiadają

na zasygnalizowane wprost potrzeby uczniów, ale sprzyjają dalszemu rozwojowi jego zainteresowań.

9. PRZYDATNOŚĆ PROGRAMU

Przedstawiona koncepcja programu nauczania informatyki w szkole podstawowej uwzględnia stan zdrowia, potencjalne możliwości rozwojowe oraz stopień i charakter trudności edukacyjnych uczniów realizujących tę samą podstawę programową.

W grupie tej znajdują się uczniowie:

- z niepełnosprawnością, posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, są to uczniowie: niesłyszący, słabosłyszący, niewidzący, słabowidzący, niepełnosprawni ruchowo, w tym z afazją, niepełnosprawni intelektualnie w stopniu lekkim, z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, z niepełnosprawnościami sprzężonymi;
- posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane z powodu niedostosowania społecznego lub zagrożenia niedostosowaniem społecznym;
- posiadający opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej o specyficznych trudnościach w uczeniu się;
- posiadający opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej w sprawie dostosowania wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych;
- posiadający opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej w sprawie udzielenia zezwolenia na indywidualny program lub tok nauki;
- z trudnościami w uczeniu się informatyki, przy czym trudności okresowe, będące naturalnym zjawiskiem w trakcie procesu uczenia się w szkole, pogłębiające się będące efektem długotrwałego doświadczania braku sukcesu, trudności specyficzne występujące u uczniów prawidłowo rozwijających się intelektualnie, którzy jednak nie potrafią sobie poradzić z rozwiązywaniem nawet łatwych zadań.

Treści programu powstałego na bazie koncepcji oraz zaproponowane sposoby jego realizacji będą wrażliwe na potrzeby i zainteresowania uczniów, a sam program nauczania będzie mógł zostać zaadaptowany do każdej szkoły. Program nauczania będzie pozbawiony wszelkich barier uniemożliwiających jego adaptację w dowolnej placówce.

10. BIBLIOGRAFIA

- Bloom B. S. (1971), *Taxonomy of Educational Objectives*, New York.
- Dylak S. (red.) (2013), *Strategia kształcenia wyprzedzającego*, Poznań, Ogólnopolska Fundacja Edukacji Komputerowej.
- Dylak S., Ubermanowicz S. (red.) (2014), *Strategia nauczania – uczenia się infotechniki- tom I*, Poznań, Fundacja Wolnego i Otwartego Oprogramowania.
- Furmanek W. (2004), *Dydaktyka informatyki jako subdyscyplina pedagogiki współczesnej* [w:] *Dydaktyka informatyki. Problemy teorii* (red.) Furmanek W., Piecuch A., Rzeszów, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego.
- Furmanek W. (2004), *Wybrane problemy teleologii edukacji informatycznej* [w:] *Dydaktyka informatyki. Problemy teorii* (red.) Furmanek W., Piecuch A., Rzeszów, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego.
- Furmanek W., Piecuch A. (red.) (2004), *Dydaktyka informatyki. Problemy teorii*, Rzeszów, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego.
- Juszczak S. (red.) (2002), *Metodyka nauczania informatyki w szkole*, Toruń, Wydawnictwo Adam Marszałek.
- Juszczak S. (2004), *Koncepcje nauczania informatyki i technologii informacyjnej* [w:] S. Juszczak, J. Janczyk, D. Morańska, M. Musioł, *Dydaktyka informatyki i technologii informacyjnej*, Toruń, Wydawnictwo Adam Marszałek.
- Juszczak S. (2004), *Koncepcje nauczania informatyki i technologii informacyjnej* [w:] Juszczak S., Janczyk J., Morańska D., Musioł M., *Dydaktyka informatyki i technologii informacyjnej*, Toruń, Wydawnictwo Adam Marszałek.
- Juszczak S., Janczyk J., Morańska D., Musioł M. (2004) *Dydaktyka informatyki i technologii informacyjnej*, Toruń, Wydawnictwo Adam Marszałek.
- Kennedy D., Hyland Á., Ryan N. (1956) *Writing and Using Learning Outcomes: a Practical Guide* na podstawie: B. S. Bloom (red.), *Taxonomy of Educational Objectives: Handbook 1, the Cognitive Domain.*, New York, David McKay Company.
- Komorowska H. (1999) *O programach prawie wszystko*, Warszawa, WSiP.
- Kruszewski K. (red.) (2009) *Sztuka nauczania. Czynności nauczyciela*, Warszawa, PWN.
- Kruszewski K. (2009) *Metody nauczania*, [w:] *Sztuka nauczania. Czynności nauczyciela podręcznik akademicki* (red.) K. Kruszewski, Warszawa, PWN.
- Linn M. C., Davis E.A., Bell P. (2004). *Internet Environments for Science Education*. Mahwah, NJ.: Lawrence Erlbaum Associates.
- Mitchell D. (2016) *Sprawdzone metody w edukacji specjalnej i włączającej. Strategie nauczania poparte badaniami*. Gdańsk, Grupa Wydawnicza HARMONIA.
- Niemierko B. (2009) *Cele kształcenia* [w:] *Sztuka nauczania. Czynności nauczyciela*, red. Kruszewski K., Warszawa, PWN.
- Niemierko B. (1997) *Między oceną szkolną a dydaktyką. Bliżej dydaktyki* Warszawa, WSiP.
- Niemierko B. (1999) *Pomiar wyników kształcenia*, Warszawa, WSiP.

Niemierko. B. (2007) *Kształcenie szkolne. Podręcznik skutecznej dydaktyki*, Warszawa, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne.

Okoń W. (2003) *Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej*, Warszawa, Wydawnictwo Akademickie „Żak”.

Okoń W. (2009) *Wszystko o wychowaniu*, Warszawa, Wydawnictwo Akademickie „Żak”.

Piecuch A. (red.) (2006) *Dydaktyka informatyki. Problemy uczenia się i nauczania informatyki i technologii informacyjnych*, Rzeszów, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Sysło M. M. (2004) *Informatyka i technologia informacyjna w szkole Wybór artykułów z materiałów Konferencji Informatyka w szkole*, Wrocław

Sysło M. M. (2014) *Myślenie komputacyjne. Nowe spojrzenie na kompetencje informatyczne* [w:] *Informatyka w Edukacji t. XI*, UMK, Toruń.

Sysło M. M. (2005) *Rozwój technologii informacyjnej a edukacja – stan, kierunki, wyzwania*. XI Konferencja Diagnostyki edukacyjnej, Gdańsk.

Sysło M. M., (2014) *Kierunki rozwoju edukacji wspieranej technologią. Nowe technologie w edukacji. Propozycja strategii i planu działania na lata 2014-2020*, Dokument przyjęty przez Radę ds. Informatyzacji Edukacji przy Ministrze Edukacji Narodowej, Warszawa.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r.

w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych.

Sylwia Maciuk magister matematyki o specjalizacji informatycznej absolwentka Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Od 2015 r. wykładowca akademicki Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Chełmie, specjalizujący się w dydaktyce informatyki i technologii informacyjnej, nauki wczesnego programowania, metodyk wykorzystania TIK; koordynatorka licznych projektów UE związanych z edukacją dzieci i młodzieży, w szczególności o tematyce edukacji informatycznej, nauki programowania w oparciu o założenia dydaktyki konstruktywistycznej. Autorka materiałów szkoleniowych dla przyszłych nauczycieli z zakresu metodyki prowadzenia zajęć komputerowych w edukacji wczesnoszkolnej. Współautorka materiałów szkoleniowych dla nauczycieli z wykorzystania tablicy interaktywnej oraz publikacji „Nauczyciel informatyki konstruktorem zadań dydaktycznych sprzyjających holistycznemu rozwojowi uczniów”.